

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ І ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ СТАТТІ (за матеріалами ресурсу BBC)

Розвідку присвячено дослідженню основних особливостей, стратегій та прийомів, які застосовують при перекладі тексту англомовної науково-популярної статті інтернет-ресурсу BBC на українську мову. Це дослідження полягає в тому, щоб розкрити механізм створення адекватного перекладу тексту англомовної науково-популярної статті, спираючись на вивчення тих перекладацьких прийомів і тактик, які є джерелом вибору лексики при його формуванні та їх граматичної та семантичної комбінаторики. Розглянуто основні підходи до вивчення мовних та композиційних особливостей науково-популярного тексту. Проаналізовано особливості лексико-граматичних та лексико-семантичних особливостей корпусу текстів науково-популярних статей BBC за допомогою корпусного менеджера Voyant Tools. Наведено основні лексико-граматичні та лексико-семантичні трансформації, що реалізуються при перекладі англомовних науково-популярних текстів.

Ключові слова: перекладацькі трансформації, особливості, науково-популярна стаття, BBC, прийоми перекладу, мова оригіналу, мова перекладу.

The article is devoted to the study of the main features, strategies and techniques used in the translation of the text of the English-language popular science article of the BBC Internet resource into Ukrainian. This research consists in revealing the mechanism of creating an adequate translation of the text of an English-language popular scientific article, based on the study of those translation techniques and tactics that are the source of

the choice of vocabulary during its formation and their grammatical and semantic combinatorics. The main approaches to the study of linguistic and compositional features of popular science article are considered. The lexical-grammatical and lexical-semantic features of the corpus of BBC popular science articles were analyzed using the corpus manager Voyant Tools. The main lexical-grammatical and lexical-semantic transformations implemented in the translation of English-language popular scientific article are presented.

Key words: *translator transformations, features, popular scientific article, BBC, translation techniques, original language, translation language.*

Проаналізувавши принципи та особливості науково-популярної статті, розглянувши науково-популярний стиль, як стильовий різновид наукового, можна зазначити, що лексична організація науково-популярних текстів є трирівневою структурою, в якій виділяють загальнонавчальні, загальнонаукові та спеціальні лексичні одиниці.

Розгляд лексики, що реалізується у науково-популярному тексті, незалежно від мови, на матеріалі якого проводиться дослідження, призводить до систематизації лексичних одиниць за двома основними принципами. По-перше, аналізується стилістична диференціація словникового складу тексту з виділенням книжкової, піднесеної, нейтральної, розмовної та зниженої лексики. По-друге, за основу класифікації лексичних одиниць, що реалізуються в тексті, беруть наявність/відсутність і характер конотації, яка присутня в їх семантиці. Тематична класифікація лексичного складу тексту не проводиться.

Перекладацькі рішення зазвичай визначають вибір методів дослідження: використання методу семного аналізу, корпусні методи дослідження та порівняльний метод. У публікаціях зарубіжних авторів розглядаються можливості та перспективи інкорпорування корпусних методів у перекладознавство та зіставне мовознавство [2; 3].

Тож для досягнення адекватного перекладу шляхом застосування корпусних методик важливо вирішити такі завдання:

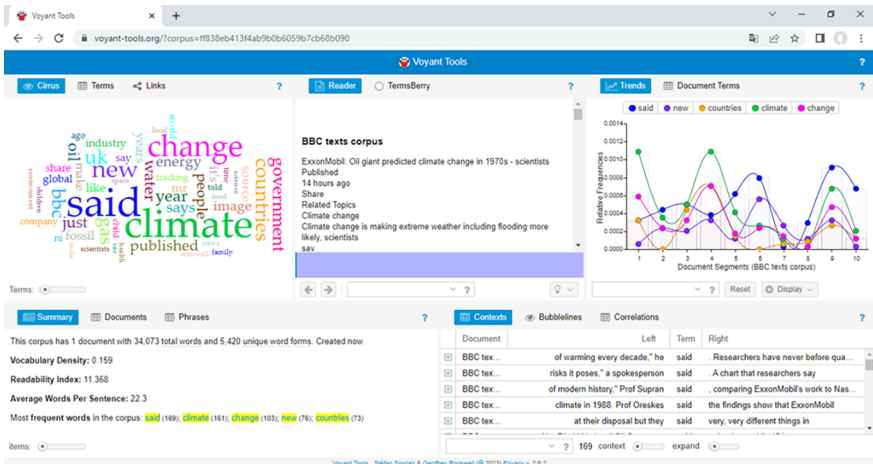
- визначити стійкі системні риси подібності і відмінності між мовними одиницями на основі даних тлумачних словників;
- проаналізувати корпусні дані, які виявляють закономірності використання розглянутих одиниць у мові.

Представлено концепцію створення корпусу статей інтернет-ресурсу BBC та методику аналізу тексту за ним. Для створення корпусу ми застосовували корпусний менеджер Voyant Tools.

Voyant Tools – це вебсередовище для читання та аналізу тексту. Це науковий проект, який був розроблений для полегшення практики читання та інтерпретації текстів.

Застосування корпусного менеджера Voyant tools дає змогу:

- здійснювати комп'ютерний аналіз текстів;
- використовувати його для вивчення текстів, текстів з Інтернету;
- додавати функціональні можливості до колекцій онлайн, журналів, блогів або вебсайтів, робить видимим тексти за допомогою аналітичних інструментів;
- розробляти власні інструменти, використовуючи функції та код менеджера.

Отриманий нами корпус містить різну інформацію про тексти статей BBC. Він є мультимодальним за своїми властивостями, оскільки містить інформацію, яка передається за допомогою кількох модулів.

Окрім того, корпусний менеджер Voyant Tools дає можливість продемонструвати наповнюваність найчастотніших колокацій, фразеологічних зворотів і фраз.

У перекладах науково-публіцистичних текстів з англійської українською мовою можна зустріти безліч лексико-граматичних і граматичних трансформацій.

При перекладі науково-популярної статті часто використовують прийом перестановки:

And they say the information will help in the conservation of the critically endangered species.

Ця інформація допоможе зберегти вид, що перебуває під загрозою зникнення, переконані вчені.

У наступному прикладі спостерігається перестановка обставини часу з кінцевої позиції речення у середину, що характерно для української мови.

Eel specialist at the Environment Agency, Dan Hayter, has been monitoring eels in the River Blackwater in Essex for 20 years and has seen a drastic decline over that time.

Фахівець з вугрів з Агентства довкілля Ден Хейтер спостерігав за вуграми в річці Блеквотер в британському Ессексі протягом 20 років і за цей час зафіксував різке скорочення їхньої популяції.

Прийом цілісного перетворення може реалізовуватись через комплексні трансформації тексту. Так, у наступному прикладі перекладач перш за все розподіляє речення оригінального тексту на два:

The European eel faces many hazards throughout its life cycle, including changes to ocean currents caused by climate change, pollution, poaching and obstacles in waterways such as dams and weirs.

Вугор європейський стикається з багатьма небезпеками протягом свого життєвого циклу. Це, зокрема, зміни океанічних течій, спричинені зміною клімату, забруднення довкілля, браконьєрство і переешкоди на водних шляхах, як-от дамби та греблі.

У роботі представлено концепцію створення корпусу статей інтернет-ресурсу BBC та методика аналізу тексту за ним, наведено приклади досліджень, що стали можливими завдяки зібраному матеріалу. Для створення корпусу ми застосовували корпусний менеджер Voyant Tools.

Вибір корпусного методу для дослідження науково-популярних статей є доцільним, оскільки науково-популярний стиль поєднує особливості різних мовленнєвих стилів і дає змогу виокремити закономірності, які реалізуються у всіх функціональних стилях незалежно від тематики наукових текстів, що, своєю чергою, дозволяє залучити для аналізу весь матеріал корпусів, а не обмежитися будь-який тематикою чи функціональним стилем мовлення. Результати розвідки можуть застосовуватися в практиці перекладу, особливо на другому етапі перекладацького семіозису.

Список використаних джерел

1. Пальчевська О. С., Маланюк М. С., Саламін Н. А. Граматичні аспекти перекладу науково-популярної статті українською мовою. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2022. № 12. С. 132–136.
2. Doval I., Sánchez Nieto M. T. *Parallel Corpora for Contrastive and Translation Studies. New Resources and Applications*. Amsterdam : John Benjamin Publishing Company, 2019.
3. Ji M., Oakes M., Defeng L., Hareide L. *Corpus Methodologies Explained an Empirical Approach to Translation Studies*. London : Routledge, 2018.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. The BBC. URL: www.bbc.com
2. The BBC. URL: www.bbc.com/ukrainian
3. Voyant-tools. URL: <https://voyant-tools.org/>